

(ΣΥΝΔΥΑΣΤΙΚΟ) ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ (ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ)

*Αριστοτέλους, Ἠθικὰ Νικομάχεια Β1, 1 &
Αριστοτέλους, Ἠθικὰ Νικομάχεια Β 6, 4-8 &
Αριστοτέλους, Ἠθικὰ Νικομάχεια Β 6, 10-13-16.*

Διττῆς δὴ τῆς ἀρετῆς οὐσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὐξησιν, διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου, ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τὸννομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλίνον ἀπὸ τοῦ ἔθους. ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται.

ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῶ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς· λέγω δὲ τοῦ μὲν πρᾶγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ μῆτε πλεονάζει μῆτε ἐλλείπει· τοῦτο δ' οὐχ ἔν, οὐδὲ ταῦτόν πᾶσιν. οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἐξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσω γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται· τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτῃς ἐξ μναῶν προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. ὁμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. οὕτω δὲ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πρᾶγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι οὖσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ᾧ ἂν ὁ φρόνιμος ὀρίσειεν. Μεσότης δὲ δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν· καὶ ἔτι τῷ τὰς μὲν ἐλλείπειν τὰς δ' ὑπερβάλλειν τοῦ δέοντος ἔν τε τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσι, τὴν δ' ἀρετὴν τὸ μέσον καὶ εὕρισκιν καὶ αἰρεῖσθαι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να δηλώσετε την ορθότητα των κάτωθι προτάσεων και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές από το κείμενο :

- Η αρετή είναι ενός είδους.
- Το μέσον κατά το πράγμα ισαπέχει από τα δύο άκρα του.
- Ο ειδικός αναζητά το μέσον του πράγματος.
- Η αρετή είναι μόνιμο ποιοτικό χαρακτηριστικό του εαυτού μας, το οποίο διαμορφώθηκε προαιρετικά από εμάς.
- Η αρετή βρίσκεται μεταξύ δύο κακιών, οι οποίες τίθενται στην υπερβολή και στην έλλειψη.

Μονάδες 10

B1. Να εξηγήσετε με αναφορές και από τα τρία κείμενα, αλλά συνυπολογίζοντας και το παράλληλο κείμενο που παρατίθεται παρακάτω, με ποιό τρόπο κατά τον Αριστοτέλη η Λογική καθορίζει την αρετή του ανθρώπου.

«Τούτο λοιπόν είναι το κατά φύση έργο του πρακτικού λόγου, να καταλύει και τις υπερβολές και τις ελλείψεις των παθών. Στις περιπτώσεις, δηλαδή, στις οποίες από ασθένεια και αδυναμία ή από φόβο και δισταγμό η ορμή ενδίδει πολύ γρήγορα και απαρνιέται πρόωρα το καλό, εκεί εμφανίζεται ο πρακτικός λόγος για να υποκινήσει και να συδαιλίσει την ορμή όπου, πάλι, η ορμή προχωρεί πέρα από τα κανονικά όρια, ρέοντας υπερβολική και άτακτη, εκεί ο πρακτικός λόγος αφαιρεί τη βιαιότητά της και την ελέγχει. Έτσι, περιορίζοντας την κίνηση των παθών, η λογική εμφυτεύει στο άλογο τις ηθικές αρετές, οι οποίες είναι το μεσαίο σημείο ανάμεσα έλλειψης και υπερβολής.»

Πλουτάρχου, Περί ηθικής αρετής, 444 b.

Μονάδες 15

B2. «Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ... ᾧ ἂν ὁ φρόνιμος ὀρίσειεν.» : Βάσει του αποσπάσματος αυτού από το αρχαίο κείμενο και βάσει του δοθέντος παραλλήλου κειμένου να αναφέρετε το προσεχές γένος και την ειδοποιό διαφορά της αρετής.

«Αλλά δεν πρέπει να τό πούμε μόνο κατ' αυτόν τον τρόπο, ότι δηλαδή η αρετή είναι ἕξις, αλλά πρέπει να πούμε και τι είδους ἕξις είναι. Πρέπει, λοιπόν, να δηλώσουμε πως κάθε αρετή, όποιου πράγματος είναι αρετή, κάνει το πράγμα αυτό και να φτάσει στην πιο τέλεια κατάστασή του και τό βοηθάει να εκτελέσει με τον πιο σωστό τρόπο το έργο του, αυτό (το έργο) που είναι προορισμένο γι' αυτό (το πράγμα). [...] Αν, λοιπόν, έτσι έχουν τα πράγματα σε κάθε περίπτωση, τότε και του ανθρώπου η αρετή θα είναι η ἕξις, χάρις στην οποία ο άνθρωπος είναι αγαθός, και με την οποία θα μπορέσει να εκτελέσει σωστά το έργο, που είναι προορισμένο γι' αυτόν.»

Μονάδες 15

B3. Να δηλώσετε την ορθότητα ή όχι των κάτωθι προτάσεων :

Ο Αριστοτέλης επηρεάστηκε από τον Δημόκριτο στην ευρεία φιλοσοφική του σκέψη.

Στην Ακαδημία του Πλάτωνα ο Αριστοτέλης έχαιρε καθολικής εκτίμησης.

Η επιστροφή του Αριστοτέλη στην Αθήνα σήμανε και μία από τις πιο παραγωγικές περιόδους της φιλοσοφικής του συγγραφής.

Ο Αριστοτέλης πέθανε ένα χρόνο αφού εγκατέλειψε οριστικά την Αθήνα.

Το έργο “Πολιτικά” εμφανίζεται ως συνέχεια του έργου του “Μετὰ τὰ Φυσικά”.

Μονάδες 10

B4α. Να βρείτε στο κείμενο τα συνώνυμα των κάτωθι λέξεων : τὸ μείζον, χρήζει, κτῶνται, βούλεται.

Μονάδες 4

B4β. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α (του κειμένου) με τις λέξεις της στήλης Β [δύο λέξεις από την στήλη Α' περισσεύουν] :

A.	B.
ληπτέον	όμως
δήλον	λίπος
ἀλείπτης	διαδήλωση
γυμνασίων	εκγύμναση
μέσον	
ἔν	

Μονάδες 4

B4γ. Να δώσετε την σημασία των κάτωθι λέξεων του κειμένου και μετά να φτιάξετε φράσεις της νέας ελληνικής με τις λέξεις αυτές με διάφορη σημασία : δρόμου, τοῖς πάθεσι.

Μονάδες 2

